

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5'20, za pol leta K 2'60, za četrt leta K 1'30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petletna vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Spomni se podpornega sklada!

Prezgodaj!

Prezgodaj! Dne 14. avgusta 1914 je po angleških poročilih ponudil predsednik Zedinjenih držav s posebno poslanico nemškemu cesarju posredovanje miru. „V duhu resničnega prijateljstva,“ je rekel, da bi pozdravil vsako priliko sedaj ali pozneje, če bi mogel ravnati v interesu evropskega miru, s čimer bi ustregel vsem udeležencem, sam pa imel zadoščenje in veselje. Cesar Viljem se je zahvalil in pripomnil, da je pač še prezgodaj posredovanje nevtralnih vlasti, da utegne pozneje sprejeti prijazno Wilsonovo ponudbo. Prezgodaj dne 14. avgusta 1914 in dne 14. avgusta 1917 smo še prav tako daleč od miru kakor pred tremi leti! Dne 14. avgusta 1914 je divjala vojna med petimi velesilami — Nemčijo, Avstro-Ogrsko, Rusijo, Francijo in Anglijo in tremi malimi državami Srbijo, Črno gorjo in Belgijo. Od takrat so se pridružile vojni v Evropi Turčija, Italija, Bulgarija, Rumunija, Grčija in Portugalska, dalje Zedinjene države, skoro vsa južna Amerika in končno tudi Kitajska, Japonska že spčetka, in več azijskih držav. Wilson, ki je takrat goreče zagovarjal posredovanje miru, vodi sedaj sam nasprotniško vojno zvezo. Po desetih dneh je bilo prezgodaj in po treh letih še ni prišel pravi čas? Se naj se nadaljuje moritev in pustošenje, še naj zavzema vse to vedno grozovitejša oblika! Dne 14. avgusta 1914 ni bilo prezgodaj in niti en dan vojne ni minil, katerega bi ne bil konec vojne važnejši nego dolžnost nadaljevanja vojne.

Kaj se je vendar zarotilo zoper človeštvo, da mu ne zbude strahovita dejstva volje za takojšnji mir pod vsakršnimi pogoji? Poročila o izjavah in razpravah nam podajajo čudno, neprijazno sliko nespravljivosti. Celo v delavskih vrstah ni popolnega soglasja, ki se opira zlasti na mnenje v državah sporazuma, da prebivalstvo v centralnih državah nima nobenih pravic, da so narodi zatirani, da jih tlači militarizem, ki ga treba uničiti. Le polagoma se je prebilo mnenje za udeležbo na stockholmski konferenci med proletariatom. To je edini veseli pojav, ki nam nekaj obeta.

Pomisliti treba, da so danes zapletene vse vplivnejše države v vojno; zaradi tega tudi vplivnega posredovalca ni. Če ne poseže proletariati sam v vojni metož s tem, da zbliža narode, da posreduje zvezo med vojujočimi državami, utegne vojna trajati še leta in leta, ne da bi prišla do konca, a večala bo gorje neprestano.

Kako velik pomen pripisujejo vojni hujskači stockholmski konferenci, dokazujejo spletke proti konferenci in brutalnost proti udeležnikom. Kljub vsem grožnjam, preganjanju, kljub neokusnim intrigam meščanskih in vojnih strank je dolžnost proletariata, da izvojuje prosto pot v Štokholm in da pojde tja s trdim sklepom, da pripravi pot miru.

To je zgodovinska naloga delavske internacionale, naloga proletariata, da ustavi prelivanje krvi na račun imperialistiškega kapitalizma.

Svoboda.

Svet se razvija do vedno večje popolnosti. Vsa bitja na svetu so bila nekaj primitivne, preproste oblike brez izrazitega značaja. Bolj in bolj pa so se izpopolnjevala in vedno bolj so uveljavljala svoje posebne lastnosti in sposobnosti.

Tudi človek se je razvijal tako, vendar je pa mnogo ljudi, ki še niso dosegli izrazite narave, ki jo zahteva popolni pojem človek. Njih notranji jaz nima stalne barve, enkrat so taki, enkrat taki. Niso še nekaj popolnega, celotnega, jasnega. Niso še osebnost. In osebnost je tisto, kar tvori popolnega človeka. Kdor ni osebnost, to je samostojen, nima še notranjih potez, ki so potrebne za popolni, najdovršenejši pojem človek.

Človek biti se pravi biti značaj, imeti prav svoja svojstva, osebno posebnost. Kdor pa ima svojo, samostojno zavest svoje vrednosti, ta čuti tudi potrebo, da jo uveljavi. Ta ne dopušča nanje tujih vplivov, še manj jih krati drugim, temu so pa zato tudi svete osebne vrednosti vsakogar.

Če bi torej imeli na svetu danes narode, ki bi bili skupna družba osebnosti, bi ne imeli vojne. Duševno bi si morda mnogokrat nasprotovali, a se vedno zedinili, zakaj ponos in svoboda ne moreta zatirati ponos in svobodo. Predpogoj za mir med narodi je torej osebna svoboda posameznika.

In ta je naš smoter. Svoboden bodi človek, samostojen, nevpogljiv. Osebnost naj bo. Svobodno naj se razvija. Ljudstvo naj bo družba svobodnih ljudi, človeštvo svobodna družba svobodnih narodov.

Taka svoboda je pa le mogoča ob gospodarski svobodi. Nikdar ni človek svoboden, če je suženj svojega dela, razmer. Njiju gospodar bodi. Ves življenski red naj služi svobodi posameznika. To je visoki moralni smoter našega stremljenja, to potrebni predpogoj za mir med narodi in človeško srečo.

Proti minimalnim mezdám.

Podjetniške družbe se skoro dosledno upirajo minimalnim mezdám, to je mezdám, ki bi bile delavcem zajamčene. Za delavce so določene minimalne mezde, to je nekak eksistenčni minimum prav velikega pomena, ker se jim s tem zagotovi tudi pri takem delu, ki ni tako uspešno, pa je potrebno. Zlasti v rudarstvu, kjer delajo rudarji kolkortoliko v akordu, utegne rudar naleteti na delo, ki niti ob največjem naporu ne spravi dovolj premoga ali rude na dan. Skoro povsem velja to več ali manj tudi za vse druge obrti: težavnejše delo, slabije blago, nezadostno prehranjevanje, vse te stvari povzročajo zamudo časa, povzročajo, da delavec opravi manj dela, a ker zasluži premalo, propadajo tudi njegove moči, dokler ne opeša popolnoma.

Za zgled, kako se branijo družbe uvedbe minimalnih plač, naj nam služi naslednji dogodek.

Pri železniški družbi Gradec-Köflach, ki je tudi lastnica rudnikov, so bile določene

minimalne mezde. Podjetniki se sedaj upirajo tej uvedbi na vse pretege, a kar odpraviti jih ne morejo, ker so jih dolžni plačevati po zakonu v zmislu dogovora. Da bi pa vsaj nekaj oslabili to določbo, je objavil dne 9. julija vojaški vodja rudnika Steyeregg naslednji dnevni ukaz: „Kljub temu, da je bilo v zadnjem času odkazanih rudniku Steyeregg več kot 50 rudarjev, je produkcija nazadovala. Delavstvo menda, glede na dovolitev najmanjših mezd, razume moje sporočilo, da nihče ljudi ne priganja k delu, razume tako, da sedaj sploh ni treba več delati. Če se produkcija v prihodnjih dneh ne zviša v toliko, bom dal po vojnem ministrstvu ta rudnik neobzirno ustaviti. Prihodnje dni se bom sam osebno prepričal, in pričakujem, da to imelo to svarilo uspeh.“

O tem rudniku pa pripovedujejo poročila, da je rudnik jako slabo opremljen. V jamah stoje naloženi vozički in tudi odvažalnih pomočkov ni, kar je, je pa silno poškodovano. Vrhutega je pa vodstvo poslalo tja kopico kopačev, ki niso delali nikdar v tej jami, zaradi tega tudi ne morejo poznati metod dela v tem rudniku. Večinoma so ti ljudje iz Nemčije, ki jih je vojaštvo komandiralo v ta rudnik. Na prostore, kjer sta doslej delala dva rudarja, delajo sedaj trije in je tretji le na potu. Sicer je pa tudi prehranjevanje pomanjkljivo, tako da vse okoliščine povzročajo le padanje produkcije. Konzumno društvo, ki tam preskrbuje delavstva, ni že od aprila 1817 dalo niti dekagrama maščobe. Pogojna mezda tam ni bila izboljšana, čeprav so tam jamske razmere vedno bolj neugodne. Večina rudarjev je dosegla po uvedbi minimalnih plač komaj to, kar prej.

Iz tega je razvidno, da zvrčajo podjetniki krivdo na delavstvo, namesto da bi odpravili v jami nedostatke in s tem pospešili produkcijo. Dolže delavstvo, da lenari ter napatijo celo vojaškega poveljnika, da izdaja podobna povelja.

To je en primer iz razvoja avstrijske industrije. Namesto, da bi pospeševali podjetniki svojo industrijo z moderno uredbo, izrabili tehniške pomočke, jo zanemarjajo ter se izgovarjajo na delavstvo, sumničijo ga in mu groze. Taki dogodki le izpričujejo, da je avstrijska industrija nezmožna za razvoj in že danes lahko prorokujemo, da bo po vojni, če se ne spremene razmere, avstrijska trgovska bilanca zopet pasivna kakor je bila že skoro štirideset let.

Ker je gospodarska politika v Avstriji napačna, ker se država naslanja na svoje konkurente namesto da bi se naslanjala na sosede, ki imajo potrebo po avstrijski produkciji in ker država le zapira svoje meje tudi ni bil mogoč razvoj. In če bo v bodoče tudi tako, bo tudi socialno življenje v državi — mizerija.

Snujte delavniške odbore in pripoznajte strokovne organizacije!

V minulih tednih smo imeli zlasti v dveh revirjih težke industrije izkušnje, ki morajo poučiti tudi najbolj zagrizenega sovražnika delavskega gibanja, kako brez moči in brez glave so izgredi, ki se pojav-

ljajo ob vsakem večjem delavskem gibanju, ki ga povzročajo sedanje razmere. Nastalo je sedaj pomirjenje, in v interesu javnosti treba opozarjati na to, da bi se bili utegnili v drugačnih razmerah izogniti takim posledicam. V teh ozemljih je brutalni kapitalizem rudniških in plavžarskih podjetnikov v vso vneto preganjal delavske organizacije.

Te ošabne skupine kapitala se upirajo organizaciji, s katero se je že davno spriznal preprosti meščanski tvorničar in katere blagoslov tudi spoznava. Devet desetih podjetnikov v Avstriji že sklepa pogodbe in urejuje delovne razmere s svojimi delavci potom organizacij ter prepereča s tem nezmiselne prejšnje boje in neprestana vznemirjanja. Velik del se je oprijel tarifnih pogodb, ki se sklepajo za daljše dobe, odpravljajo v tovarnah ponavljajoče se spore, in obravnave se zvrše z zaupniki strokovne organizacije. Kadar ne pride do sporazumljenja, sklepa o še vedno spornih točkah brez vsega hrupa tarifni urad ali tudi nepristransko razsodišče. Ti meščanski podjetniki niso nehali zastopati svoje kapitalistiške namene, a delajo to v organizirani in civilizirani obliki. Industrijski magnati in pa njih tiranska birokracija v obratih so se doslej v svoji zakrknjeni ošabnosti upirali konstitucionalni tovarni. V njih tovarnah vlada še popolni absolutizem. Tudi tukaj je car, gospodar tovarne daleč, le uradnik je blizu. Veliki delničar pa sploh ne pride blizu, ne pozna skoro obrata, poslušaj le svete svojih satrapov, a srca in sočutja do delavca nima, ker ga sploh ne pozna. V teh podjetjih se pojavljajo vsi izrodki uradniškega absolutizma: neodgovorna brutalnost, ki hoče doseči vse s silo, ki smatra zaupanje delavstva vase za napačno in izvaja svojo despotsko oblast z rafinirano izvedbo špionaže in denunciacije. Ta sistem se doseže s podkupovanjem med nižjim pisarniškim osebom. In v takih razmerah živi potem tisoče delovnih mož in žena, ne kot ljudje, izročeni trpinčenju, gospodarsko izkoriščani in socialno brez veljave, kar pospešuje njih propad, in prav umljivo je, da so ti kraji pravo gnezdo alkoholizma in drugih napak.

Večina podjetnikov nima nobenega interesa več na tem absolutizmu. Iz simpatij do magnatov, ki dobavljajo surovine, in izkoriščajo danes tudi vsa druga kapitalistiška podjetja, ne bodo več delali tako. Še manj pa more biti naloga države, da bi posebno čuvala najvišjo oligarhijo (bogati) in nji na ljubo ogromne množice delavstva podrejala izjemnemu stanju.

To zahteva že vojna potreba. V onih dveh okrajih ni bilo tri leta nobenega shoda, da bi se bilo delavstvo porazgovorilo. Znano je tudi, da sta bila ta dva revirja kar najbolje preskrbljena z živili. Nikdar pa ni bilo prilike, da bi bil odgovorni zaupnik delavstva javno pojasnil prehranjevalno službo. Ta velika množica ne ve ničesar v okolici, ničesar o žrtvah in trpljenju drugih ljudi. Delavstvo ve le to, kar nam pove predelavec, a to delavcu ni vedno verjetno.

K temu pa prihaja še preskrba z živili. Oblasti oskrbujejo prehrano, država sama jih odkazuje. Posreduje pa podjetje, in potem milostno deli potrebščine, do katerih imajo delavci pravico. V podjetniških aprovizacijah opravljajo posle večinoma le pisarniški uslužbenci in njih svojci. Taka uredba pa ne more zbuditi posebnega zaupanja.

V Ostravskem revirju je državna oblast kaznovala voditelje aprovizacije z globami. Izkazalo se je pa da so ti voditelji militarizirani in so se izgovarjali, da sploh ne spadajo pred civilno sodišče. Oblast torej ni mogla ukreniti drugače, kakor da je nastanila pri aprovizaciji odgovorne civilne osebe.

Med množico je nastalo tako nazaupanje, da ni bilo nobenega človeka, ki bi mu bilo delavstvo verovalo. Še pri vojaki ustanovljajo menažne komisije iz vojakov, tukaj je pa civilno delavstvo in kdor trdi, da bi ga

smel ošabni podjetniški birokratizem izkoristiti kakor se mu zdi, je na napačni poti. Nastala je popolna anarhija po zaslugi birokratičnega zatiranja.

Vse pritožbe socialno demokratičnih zaupnikov niso nič izdale. Sedaj pa zahteva javni interes, da se delavcem tam in drugod zagotovi popolno koalicijsko pravo. In tu je poklicana strokovna organizacija, da prične boj proti krivicam, da izvede zahteve delavstva po načrtu in s sodelovanjem delavstva in njih zaupniki, odpravi hibe in olajša marsikatero gorje, ki danes tlači neorganizirano delavstvo pa tudi prepriča žrtve, ki jih povzroča opravičeno ogorčenje nad razmerami.

Povsod se naj osnujejo v področju organiziranja tovarniški ali delavniški odbori, ki nadzirajo razmere, sodelujejo pri aprovizaciji in pri urejevanju delovnih razmer, pri skupnih kuhinjah in povsod, kjer treba zastopati delavske interese. V ta namen bi bila potrebna tudi posebna vladina naredba, ki bi varovala delavstvo pred strahovlado tovarnarniškega birokratizma.

Absolutizem podjetnikov v tovarnah se mora odpraviti, prej ne bo nobenega jamstva, da nastane pomirjenje med delavstvom. Zato pa mora delavstvo storiti svoje — svoje pa tudi vlada.

Sodba ministra o neorganiziranem delavcu.

Uradno letno poročilo delavskega urada v Zedinjenih državah v Ameriki prinaša prav značilno sodbo o razmerju med neorganiziranim delavcem in podjetnikom. V njem pravi delovni minister, ki je bil prej tajnik rudarske zveze:

Rudar gre k obratnemu vodji in ga poprosi za delo. Od odgovora tega moža je odvisna njegova eksistenca. Za njim stojijo drugi delavci in čakajo na sprejem. Predstavi le samega sebe. Obratni vodja pa reprezentira interesno skupino, členek močno sklenjene verige, ki je pripravljena za napad in obrambo. Za obratnim vodjo stoji inšpektor, potem rudniški ravnatelj ali ravnateljstvo za njimi zopet nadzorovalni svet in potem delničarji. Od zgoraj prihajajo na spodaj in na razne nastavljenice združbe navodila, odredbe in ukazi, in vsi imajo namen izčrpati iz stroja človeka ob čim manjših izdatkih čim več plodu dela. Tako je posamezni delavec v svojem ubožtvu kot kupčijski predmet nasproti tej velikanski interesni družbi brez moči, da bi se pogajal o pogojih svoje delovne ponudbe. Kmetu srednjega veka ni bilo slabejše pri njegovem fevdalnem gospodarju. Dobrobit človeške družbe zahteva zaradi tega, in to mora biti naša naloga, da izgine neorganizirani delavec, in stopi na njegovo mesto organizirani.

Domači pregled.

V Avstriji ne pridemo nikamor s svojo politiko. Načrt koalicijske vlade iz parlamentarcev in uradnikov se je popolnoma ponesrečil. Upirajo se ji zlasti Čehi in Poljaki. Po novem načrtu misli sestaviti v. Seidler novo uradniško vlado, ki pa tudi ne bo mogla izveliči državnega voza, če bodo stranke in narodi vztrajno zahtevali potrebno izvedbo notranjih reform in narodne avtonomije. Ministrski predsednik v. Seidler je izjavil, da se reforme lahko izvedejo za Avstrijo, glede na Ogrsko pa Avstrijci nimajo ničesar govoriti. Na Ogrskem torej ostane staro zatiranje, kar Ogrji tudi javno priznavajo. To stališče je seveda napačno. Če velja za Avstrijo in Nemčijo načelo demokratizacije, bo moralo veljati tudi za Ogrsko. Danes ni to le zahteva prebivalstva, marveč je to zahteva vesoljnega sveta, predpogoj miru — in miru se vendar ne bomo upirali.

Avstrijski državni zbor namerava pričeti zborovati dne 15. septembra.

Jesenškemu delavstvu! Zaradi gibanja med delavstvom je neobhodno potrebno, da ostane delavstvo složno in pazi zlasti na to, da ne nastanejo neredi in da lahko vsakdo pove svoje želje in dobi potrebna pojasnila. V ta namen je delavstvo izvolilo zaupnike na posameznih oddelkih. Ti zaupniki, ki imajo dolžnost posredovati med delavstvom in tovarno, so sodrugi: Strugger Matija in Legat Simon, Gabriel Franc in Toff Mihael, Wous Stanislav, in Koller Franc, Krušic Valentin, Fertner Karl, Faletič Simon, Rozman Ivan, Wresch Teodor, Kenda Anton, Kollich Pavel, Zupan Anton, Gmajner Franc; za ženske pa Malenšek Jerica. Tovarna zaupnike priznava; s tem so postali tudi napram tovarni vaši zaupniki opravičeni vaši zastopniki.

Hrastnik. Pri nas so pač čudne razmere. Naši gospodje se ne morajo prilagoditi času. Med tem ko imajo strojniki in kurjači v Trbovljah in Zagorju deseturni delavnik, moramo tukaj dvanajst ur delati. Ako gre tesar ali kovač v rov kaj popravljati, mora tudi delati 12 ur, medtem ko zakon določa za vsakega delavca v rovu osemurni delavnik. Sploh se pri nas na zakon nič kaj ne ozirajo. N. pr. na „Hilfschachtu“ je strojnik pri vožnji rudarjev iz rova sam, z enim paznikom, dočim zakon določa, da morata biti dva izučena strojnika. Če enemu pride slabo ali kaj drugega, da drugi takoj nastopi. Za to se pri nas živa duša ne briga; ne revirni urad ne ravnateljstvo. Na Ojstrem so motorfurerji, ki delajo devet ur, v Zagorju in Trbovljah pa osem ur. Rudarji se pritožujejo, da so rovi polni premoga, da manjka vozov itd. Seve, če dve uri vožnja iz rova traja, trpe rudarji, ker oni tudi ne morejo dobiti vozov. Obratni vodja ne vidi to popolnoma nič. Čudno se nam zdi, da tudi revirni urad, dasi so se rudarji že pritožili, ne uredi razmer na Ojstrem. Rovi so v takem stanju, da kmalu miš ne bode mogla skozi, a ne vidi se nič. Oblasti, napravite red!

Občno konsumno društvo reg. zadr. z o. p. v Trbovljah ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 19. avgusta 1917 ob 4. uri popoldne v prostorih Delavskega doma v Trbovljah.

Občno konsumno društvo v Idriji vabi vse svoje člane in njih žene, da pridejo na člansko posvetovanje, ki bo v nedeljo 19. avgusta t. l. točno ob 9. dopoldne v salonu g. Alojzija Kobala na Brusovšu. Predmet posvetovanja je: Pomen „Vojne zveze“ za delavstvo in pa slučajnosti. Prosi se obilne udeležbe.

Vsi črnovojniki in vojni prostovoljci letnikov 1865. in 1866. gredo na dopust. Vsled povelja z dne 21. maja 1917 so bili poslani na dopust vsi črnovojniki rojstnih letnikov 1865 in 1866, izvemši gažiste, pripadnike črnovojno obveznih korporacij in prostovoljce. Z odlokom z dne 7. avgusta 1917 se je pa gornje povelje razširilo tako, da se morajo tudi člani vseh črnovojnoobveznih korporacij, torej posebno vpisani strelci in pripadniki prostovoljskih formacij, dalje tisti, ki so za čas vojne prostovoljno vstopili v skupno armado oziroma mornarico, ki so bili rojeni leta 1866. in 1865. oziroma še preje — ako sami ne prosijo, da smejo še dalje ostati v aktivni vojaški službi — čim preje, najkasneje pa dne 15. septembra 1917 poslati na dopust.

Prepoved. Cesar je zadnjič, ko je bil na potovanju v Galiciji in Bukovini, prepovedal justificirati prebivalce zopet zasedeni dežel preden se izvede redno sodno postopanje in obsodbo odobri vojaško poveljstvo.

Mengeško pivovarno je kupil alpski pivovarniški kartel.

Nova ureditev porabe žitnih in močnih izdelkov. Urad za ljudsko prehrano je meseca maja zmanjšal racije žitnih in močnih izdelkov. Od 16. t. m. pa velja zopet tiste določbe kakor pred majem mesecem. Težaki dobe torej zopet 300 gramov moke, oni, ki se sami preskrbujejo

s poljskimi pridelki 300 g žita, kmetiški težaki 300 g žita in drugo prebivalstvo 200 g moke na dan in osebo. Za otroke do dovršenega tretjega leta se bo oddajal v isti izmeri pšenični zдроб ali ovsena moka za otroke. Težkim bolnikom sme dovoljevati deželna oblast boljše moko. Izredno važen je § 5 nove naredbi, ki dovoljuje, da se sme dajati kot pridatek po 1/4 kg na teden zdroba, ječmenčka, ječmenove kaše in testenin. Te dodatke dovoljuje urad za ljudsko prehrano za posamezne kraje z ozirom na prehranjevalne razmere težakov in neimovitih slojev. Imenovani dodatki se bodo oddajali le proti posebnim izkaznicam, ki pridejo v veljavo šele začetkom oktobra. Priboljšek bodo dobivale tudi noseče žene in matere od tretjega meseca nosečnosti pa do desetega meseca po porodu, in sicer po pol kilograma navedenih živil.

Sodrug dr. Friderik Adler je v ječi obolel na pljučnici in razširjenju srca in je njegovo stanje opasno.

Delegat socialno demokratične stranke hrvaške in slavonske, dr. Radošević, je prišel v Stockholm.

Desetletni otroci na Ogrskem smejo po novi naredbi ministra za notranje stvari prodajati časopise po ulicah. Prej je bila meja do 14. leta. S to uredbo sankcionira ogrska vlada izkoriščanje nežne mladine. Radovedni smo pa, če bodo ministri in milijonarski otroci tudi prijeli za ta posel. Naredba je znak moralne propalosti sedanje vojne dobe, nikakor pa ne napredka in socialne preskrbe.

Velaristokrat in velegoljuf. Ogrski magnat knez Odeschalchi je bil prijet zaradi velikih goljufij na škodo vojne uprave in se je usmrtil. Zdaj je preiskava dognana in izkazalo se je, da je knez Odeschalchi ogoljufal vojaški erar za dvanajst milijonov kron. Tudi njegov glavni knjigovodja se je ustrelil. Na zahtevanje vojnega ministrstva je bilo zdaj aretiranih deset oseb, ki so knezu pomagale pri njegovih sleparijah. Med aretovanci sta tudi dva advokata.

Svetovni pregled.

Štokholmska konferenca se bo vršila v treh tednih, če ne bo posebnih zadržkov in če bo proletarij v državah sporazuma izsilil potne liste svojim vladam, ki se protivijo konferenci. Proletarij je edin. Angleški delavci se udeležijo konference s posvečevalnim glasom, neobvezno, češ, da treba na konferenci povedati, kako napačno so ravnale delavske stranke, ki so podpirale vojno. Na konferenci, pravijo angleški delavci, se mora tudi sprejeti načelo demokratizacije Evrope. Šele potem bo mogoče razpravljati o miru. Ruski proletarij je poslal delegate v države sporazuma, ki naj tam posredujejo med delavstvom v prilog miru. Ti delegati so bili povsod sprejeti kar najprijazneje in se pojavlja že tudi uspeh te agitačne misije. Vobče so parlamentarni sodrugi mnenja, da je konferenca zagotovljena in žele, da se proletarij zanimi s primerno pozornostjo zanjo.

Sporazum in štokholmska konferenca. Sporazum je imel zopet svoje seje, na katerih je sklepal o vojnih smotrih in o štokholmski konferenci. Za nas je značilno zlasti to, da je sporazum sklenil, da ne da potnih listov socialistom in zastopnikom delavskih organizacij na konferenco v Štokholmu. Tak sklep je velik brutalen čin proti delavstvu. ni plod svobodne odločitve, marveč nasilstvo v interesu kapitalističnih imperialistov, ki hoče preprečiti, da bi prišlo mnenje delavstva o svetovni vojni na dan. S tem sklepom kratijo države sporazuma milijonom organiziranih delavcev svobodo prav v tistem zmislu kakor vsaka druga militaristična država, ki sstira za časa vojne državljanske pravice prebivalstvu. V Italiji, Franciji, na Angleškem in tudi v Zedinjenih državah v Ameriki imajo delavci velikanske organizacije, ki tega zdravila zoper hrepe-

nenje po miru ne bodo radi užili. Še več, pričakovati smemo, če so ta poročila resnična, da se bo delavstvo z odločnostjo uprlo takemu terorizmu in brutalnosti. Milijoni delavcev se ne sme posvetovati med seboj, pač pa je ententa dovolila nedavno potne liste denarnim magnatom in političarjem, da so imeli v Švici svojo konferenco, kjer so sklepali o pomočnikih za nadaljevanje vojne. Par tisoč ljudi ima pravico prirediti posvetovanja, milijoni pa ne! To je krivica in ta krivica kriči do neba! To ve delavstvo prav dobro.

Jugoslovanska država. „Times“ priobčujejo nekatere podatke iz pogodbe, ki sta jo sklenila srbski ministrski predsednik Pašić in predsednik Jugoslovanskega in Italijo. Italijansko socialistično časopisje trdi, da je povod tega nenadnega preobrata v tem, ker nista niti Pašić, niti Sonnino našla pri angleški vladi zagotovila, da se izpolnijo vse njihove zahteve brez pridržkov, torej izvira želja po sporazumnem zgolj iz nezaupanja proti Angleški. Anglija da je postala le na ljubo Rusiji sovražnik Avstro-Ogrske in ker je izpremenila Rusija svoje vojne cilje, nima Anglija nobenega vzroka več, da bi zahtevala razkosanje Avstro-Ogrske. Nek drugi list trdi, da se hočeta Italija in Srbija spoprijazniti le iz tega strahu, da ne izpolni bodoči mirovni kongres vseh njihovih zahtev.

Svetovna vojna se ni mnogo preokrenila. Na italijanskem bojišču imajo še vedno topovske boje in aeroplani obiskujejo posamezne kraje češče. Prava ofenziva se na tem bojišču še menda ni pričela. Rusko bojišče je pozorišče hudih bojev na gališki, bukovinski in rumunski bojni črti. Osrednje čete polagoma napredujejo. Mackensen je prodril v dolino reke Susita. Tam je ujel okolo 7000 mož ruske in rumunske vojske. Osrednje države nameravajo izvesti obkolenje moldavske rusko-rumunske oziroma sovražne vojne v Besarabiji. — Tudi na Francoskem bojišču divjajo še hujši boji zlasti ob Flanderskem obrežju. Z drugih bojišč ni posebnih vesti.

V Nemčiji bodo predložili volilno reformo v Prusiji v jeseni. Računajo pa že sedaj, da predloga ne dobi večine. Toda ta želja se ne bo izpolnila. Demokratizacija deželnega zbora pruskega se mora izvesti, izvesti se pa mora tudi parlamentarizacija nemške vlade sploh — to zahtevajo zgovinski dogodki.

Oddaja imetja ali novi davki. V Nemčiji in v Avstriji se bavijo mnogo z vprašanjem, kako pokriti velikanske stroške sedanje vojne. Iz Nemčije poročajo, da se ondotna vlada že bavi z načrtom, pokriti vojne dolgove z enkratno oddajo imetja. Vojni dolgovi Nemčije se cenijo že danes na celo tretjino vsega narodnega imetja in pokritje tega dolga je seveda vprašanje, ki dela državnikom in finančnikom sive glave. Strokovnjaki zastopajo mnenje, da nastane ali državni ali ljudski bankerot, če se ne posreči pokriti te stroške. Tako je sprožen v Nemčiji predlog, naj vzame država vsakemu eno tretjino njegovega imetja. Pri delniš. družbah se da to izpeljati, tako ali tako, težko pa pri kmetiških in drugih posestnikih. Z davki v taki visočini, da bi bili pokriti vojni stroški, bi ljudstvo bilo tako obremenjeno, da bi prišlo na tisoče ljudi na nič. Kako se to reši, ni še mogoče vedeti. Na jesen bo avstrijski državni zbor imel priliko, se baviti z vprašanjem o pokritju vojnih dolgov in tedaj se bo kaj več govorilo o tej stvari.

Revolucionarni upori v italijanski armadi. Švicarski listi poročajo, da so se dogodili v italijanski armadi ob soški fronti težki vojaški upori, katerih končni cilj je bil, nahujskati italijansko armado po vzorcu ruske in povzročiti revolucijo v deželi. Prišlo je baje do ostrih spopadov s četami, ki so odklonile propagando za revolucijo. Končno so bili uporniki premagani. Pred sodnijo je prišlo 400 vojakov, 60 podčastnikov in 1 major ter 266 civilistov, obto-

ženih upora. Obsodbe so bile drakonične. Baje je zarota raztegajena preko cele fronte.

Papež posreduje za mir. Papež je poslal na vse vojujoče in nevtralne države noto, v kateri priporoča mir. Posredoval je nato angleški poslanik. Nota je pisana v rezerviranem tonu, je za osvoboditev Belgije, da Nemčija umakne čete s Francoskega a dobi kolonije nazaj. O italijanskem in armenskem vprašanju pa se naj države zedinijo vpoštevajoč želje prebivalstva. Nota je izšla na podlagi informacij, zato se ji utegnejo države pogojno odzvati.

Velika konferenca na Ruskem. Osrednji izvršilni odbor delavskih, vojaških in kmetijskih sovjetov je sklenil, da skliče zastopnike vseh socialno demokratičnih strank, delavskih organizacij in strokovnih organizacij na veliko konferenco, ki naj razpravlja o vprašanju, kaj naj stori demokracija, da odvrne vojaški polom.

Francoski predsednik Poincaré je ponudil demisijo. Počaka še zbornice.

Angleški minister Henderson je odstopil. Na delavskem kongresu je govoril za udeležbo na Štokholmski konferenci. Njegov predlog je bil sprejet s 541 glasovi proti 184 glasovom. Delegati so zastopali dva in pol milijona delavcev.

Angleži o Bethmannu in Michaelisu. „M. N. N.“ pišejo: V „najdostojnejšem“ londonskem nedeljskem listu beremo: „Če smemo soditi po slikah dr. Michaelisa, ki so jih objavili tukajšnji listi, sprememba v državnem kanclerstvu ne pomenja nikakega zboljšanja. Bethmann-Hollweg je izgledal kakor trpinčen, se opravičujejo sluga, ki zrcali duha svoje okolice z vestnostjo kameleona; izgledal je kakor profesor z dužele, ki ga je čudna usoda prisilila v hudičevo službo in ki je nekoliko perpleksen, da se nahaja na mestu, ki mu tako malo pristaja. Njegov naslednik dr. Michaelis pa izgleda kakor pravi Hun ima temni obraz Bernstorffa (bivšega nemškega veleposlanika v Washingtonu Op. ur.), iz njegovega zlokobnega očesa žari duh, ki je trpinčil Belgijo. Michaelis ima obraz človeka, ki bi mogel spustiti tisoč podmorskih čolnov proti tisoč „Lusitanij“.

Predlog k svetovnemu miru pred sto leti. Takoj po hudi zimski vojni leta 1813 je napisal zagovornik nemškega plemstva Friderik von Marwitz daljši članek o napoleonski vojni, o katerem smemo trditi, da je bil dalekovidnejši nego takratni državniki in diplomati. Marwitz zahteva, da priznajo Nemčija, Francija, Anglija, Španija in vse države, ki bodo sodelovale pri miru, tale načela: Odpovedo so vplivom zunaj svojih meja in osvojevanju; vsak narod naj dela, kar hoče in noben drugi narod se ne sme vmešavati; zlasti se ne sme usiljevati, osrečevanje narodom v tujih pokrajinah, ker se s tem priznava, da ne more nihče prinesiti srečo od zunaj; vsak narod je v svojih mejah smatrati kot celoto, kdor skuša razširiti meje, se smatraj nezvesti izdajalec celotne državne republike evropske in naj ga zavrne skupna sila velesil: vsak narod naj se loči odslej po svojem jeziku, tam, kjer neha govorica, naj neha tudi državna meja; nikdar naj ne služi več Nemcu Francozu in Francoz ne Nemcu, oblast naroda naj se ne raztegne nikdar na kraje, kjer govore drugačen jezik; vladar, ki hoče odstopiti svoje podanike drugemu viadarju, naj izgubi prestol in narod ima pravico, da si pomaga sam. Ta načela so tako večna in lahko umljive resnice, da postanejo neovržna, čim se osrčimo, da jih povemo javno. Ta pravi mir ne sme biti podpisan kot navidez in mir od par poslancev v kakem skritem prostoru, marveč podpisati ga morajo poslanci vseh stanov, obeh narodnosti, na čelu s svojimi vladarji javno in slovesno. — Te mirovne pogoje je napisal pred sto leti nemški plemič, takrat so bili idealni. Morda je prišel sedanji rod bližje tem načelom, žal, da moramo priznati, da

vladajoči krogi niso razumeli teh nasvetov takrat in jih tudi danes ne morejo razumeti.

Kako gasimo žejo. V švicarskih listih za javno zdravstvo čitamo nekaj prav primernih nasvetov, kako si utegnemo primerno in uspešno gasiti žejo. Pri tem je paziti na dvoje: treba nam je gasiti žejo, ki jo imamo, paziti pa moramo tudi, da ne uživamo stvari, ki žejo povzročajo, oziroma zbuja po nepotrebnem. Tako piše Korrespondenzblatt für örtliche Gesundheitspflege v 10. številki 1917: „Popolnoma neprimeren je alkohol, če hočemo gasiti žejo, ker željno popija vodo, in se z njim po kratkem okrepcilu žeja le podaljša in poveča. Najslabši je za žejo žganje; in vino vpliva zopet neugodnejše kakor pivo, od katerih so takozvane „navadne“ vrste, tudi svetlo pivo za silo porabne. Ob žeji potrebuje telo vodo, zato tudi ta najbolje pogasi žejo. Vsekakor pa moramo biti previdni pri vodi zlasti v tujini. Primerna pijača so tudi Seterjeva voda in sadni sokovi. Vobče je pa najbolje, če uživamo, da pogasimo žejo, čim več sočnega sadja, kakor ravnajo prebivalci po južnih krajih. To ima v sebi mnogo zdrave vlage, ki jih telo sprejema prav lahko in denejo prijetno. Izborno vpliva tudi mrzel čaj z nekoliko citrone; tudi črna kava pogasi žejo za nekaj ur. . . . Toda najboljše ostane le sveža, čista voda, če treba ugasiti žejo. Enako važno, časih še važnejše je, če skušamo žejo že vnaprej odvrniti. Švicar jemlje rad na svojih pohodih po hribih travno bičko v usta; s tem pospešuje tvorjenje slin, kar zmanjšuje občutek suhega grla. Kdor dalje pije le toliko, kolikor treba, se skoro odvadi žeje. In če se hočemo izogibati nepotrebne žeje, ne smemo uživati preveč dotičnih dražil, to so pri nas zlasti sladkor, sol, poper in sploh ostre dišave. Vse to zbuja popolnoma nepotrebne občutke žeje.

Vestnik organizacij.

Posmrtnine izplačane svojcem unijskih članov od 1. aprila do 30. junija 1917; Maier Jurij, Einselmitglied, K 70; Rödiger Karl, Doglasgrün, K 85; Slàna Ivan, Schönfeld bei Aussig, K 30; Nemecek Jurij, Carnbek, K 30; Staniček Dominik, Hohenegger, K 85; Kämpf Teodor, Altsattl, K 85; Svigl Ivan, Trifail, K 30; Motloch Jan, Scyb Gabrieli K 70; Behr Josip, Karbitz, K 30; Ullsperger Josip, Chodau, K 70; Roszniak Stanislav, Kokser Marienberg, K 30; Kundinger Sigmund, Kosten bei Aussig, K 30; Zormann Lukas, Schwarzenbach, K 50; Löffler Josip, Karbitz, K 70; Grendzivk Josip, Karwin, K 85; Wild Franc, Lanz, K 30; Hubl Ivan, Falkenau, K 70; Hechelsky Vincenti,

Siersza, K 50; Barankiewicz Josip, Breesce, K 30; Cenz Ivan, Grünbach, K 70; Rothbauer Franc, Bruch, K 85; Polensky Josip, Wschechlab, K 30; Viochnia Franc, Szyb Glowni, K 85; Weis Sevaslav, Wies, K 30; Prosi Josip, Köflach, K 30; Wrba Jakob, Wschechlab, K 85; Lapzyk Rudolf, Karwin, K 30; Ritschel Josip, Karbitz, K 30; Unger Karl, Littnitz, K 30; Golec Andreas, Hrusow, K 30; Klasser Josip, Oberleutensdorf, K 60; Barszer Josip, Michalkovice, K 85; Schildbach Vaclav, Altsattl, K 30; Kieweg Karl, Bruch, K 60; Stajer Franc, Idria, K 85; Ebert Ivan, Neusattl, K 70; Mende Josip, Turn, K 70; Zajic Vaclav, Steinaugest, K 85; Moser Engelbert, Neusattl, K 20; Reiter Lorenc, Fohnsdorf, K 60; Flecker Georg, Köflach, K 30; Wendschuh Ferdinand, Oberleutensdorf, K 60; Skořeny Vaclav, Steinaugest, K 30; Szewczik Josip, Hrusoo, K 85; Steinz, Franc, Bergesgrün, K 60; Barbo Ivan, Trifail, K 85; Seifert Karl, Graneth, K 85;

Obvestilo Unijskega načelstva.

Važno za blagajnike in člane!

Skupno načelstvo Unije rudarjev avstrijskih je sklenilo na svoji seji dne 10. maja 1917, da se nakazuje in izplačuje od 1. julija 1917 dalje posmrtnina za člane in svojecele proti vpsoltnvi potrdilo smrti na predlogu za podporo, ki ga popolnoma izpolni podružnica ali plačevalnica in

Unijske članske knjige.

Podružnicam in plačevalnicam se dopoljšje te dni potrebne tiskovine (2 obrazca) v primernem številu. Ravnanje je enako kakor pri vojni podpori, le da se pri zahtevi posmrtnine sme rabiti edino rumeni tiskovini, dočim se morajo rabiti pri vojni podpori tudi vbodeče beli obrazci. Nikar tore, ne zamenjajte tiskovine! Za potrdila smrti ki jih napravi župni ali občinski urad, zdravnik, bolniška blagajna, eventualno bolnišnica, se morajo rabiti izključno rumeni obrazci, ki jih je izdala Unija; dobe se pri vseh blagajnikih.

Sklenjeni ukrepi so bili potrebni, da se odpravijo vbodeče zamudne pisarije, ki so često zavlačevale izplačilo posmrtnine.

Blagajnike prosimo, da ravnajo točno po tem sklepu, ker bi sicer ne bilo mogoče nakazati pogrebnino.

Načelstvo Unije

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za . . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. . .

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglastnico), brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih; Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščenina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko